

مرکز داوری اتاق ایران

Arbitration Center of Iran Chamber (ACIC)

تهران، خیابان طالقانی، شماره ۲۵۴ - مرکز داوری اتاق ایران

صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۴۶۷۱

تلفنخانه: ۸۸۴۶۰۳۱-۹

تلفن مستقیم: ۸۸۴۶۰۴۸

نمبر: ۸۸۱۰۵۴۵

info@arbitration.ir
www.arbitration.ir

آیین نامه اجرایی ماده ۱۸۹ قانون برنامه سوم توسعه

(آیین نامه شوراهای حل اختلاف)

تاریخ تصویب: ۱۳۸۱/۲/۱۵ هیأت وزیران

تاریخ انتشار: روزنامه رسمی شماره ۱۶۷۴۷-۱۳۸۱/۶/۵

ماده ۱- تشکیل شورا

۱- در اجرای ماده ۱۸۹ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، به منظور کاهش مراجعات مردم به محاکم قضایی و در راستای توسعه مشارکت های مردمی، شورای حل اختلاف که در این آیین نامه به اختصار شورا نامیده می شود بر اساس سیاست گذاری که قوه قضاییه برای اجرای تدریجی آن در سطح استان های کشور اعمال خواهد نمود، مطابق مواد بعدی تشکیل می گردد.

۲- ضرورت تشکیل شورا در هر محل اعم از روستا، بخش، شهر و یا محدوده ای از شهر، همچنین حوزه صلاحیت محلی آن را رییس حوزه قضایی و فرماندار با مشورت شورای اسلامی شهر یا روستا تعیین می نمایند.

۳- تشکیل شورا منوط به موافقت رییس کل دادگستری استان می باشد.

۴- تا وقتی که شورا در محلی تشکیل نشده یا شروع به کار نکرده و یا به هر علت تعطیل و یا منحل شده باشد رسیدگی به امور مربوط به صلاحیت شورا کماکان با مراجع قضایی مربوط خواهد بود.

۵- قوه قضاییه به طریق مقتضی نسبت به آموزش اعضای شورا اقدام می نماید.

ماده ۲- افتخاری بودن عضویت

۱- عضویت در شورا افتخاری است لیکن به تناسب وسعت حوزه میزان فعالیت و آمار کارکرد، پاداش مناسبی به تشخیص رییس دادگستری استان به آنان پرداخت می گردد.

۲- اعتبار لازم برای پرداخت پاداش در سال اول از محل صرفه جویی های قوه قضاییه و برای سنوات بعد در ردیف مستقل در بودجه دادگستری جمهوری اسلامی ایران پیش بینی خواهد شد.

ماده ۳- دفتر شورا

هر شورایی دارای دبیرخانه ای خواهد بود که مسئول آن توسط شورا تعیین و منصوب می گردد، و مسئول تنظیم و حفظ پرونده ها و اموری است که برای انجام وظایف شورا ضرورت دارد و کارکنان دبیرخانه توسط حوزه قضاییه مربوط، آموزش های لازم را خواهند دید.

ماده ۴- انتخاب اعضاء

۱- شورا از سه عضو تشکیل می شود. یک نفر به انتخاب قوه قضاییه به عنوان رئیس شورا، و یک نفر از میان رئیس شورای شهر یا بخش یا روستای مربوط حسب مورد و یک نفر معتمد محل توسط هیأتی مرکب از رئیس حوزه قضایی، فرماندار، فرمانده نیروی انتظامی و امام جمعه و در صورت نبودن امام جمعه، روحانی برجسته محل برای مدت سه سال انتخاب می شوند، جلسات هیأت مذکور به دعوت رئیس حوزه قضایی تشکیل و رأی اکثریت در انتخاب معتبر است.

۲- احکام اعضای منتخب توسط ریاست قوه قضاییه یا کسی که از سوی ایشان مشخص خواهد شد صادر و ابلاغ می شود.

۳- در صورت استعفاء، فوت و یا غیبت غیرموجه بیش از چهار جلسه، یا از دست دادن یکی از شرایط عضویت در شورا، فرد دیگری به کیفیت مقرر در این آئین نامه به جای او برای بقیه مدت انتخاب می شود.

۴- تشخیص موجه بودن یا نبودن عدم حضور پس از بررسی بعهده رییس دادگستری استان خواهد بود.

ماده ۵- شرایط عضویت

۱- شرایط عضویت در شورا عبارتست از:

الف- تابعیت جمهوری اسلامی ایران

ب- التزام به قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

ج- داشتن حداقل ۲۵ سال سن

د- دارا بودن اهلیت قانونی

ه- نداشتن سابقه محکومیت کیفری مؤثر

و- عدم اعتیاد به مواد مخدر

ز- حسن شهرت و عدالت لازم

ح- دارا بودن سواد کافی و آشنایی نسبی به موازین فقهی و مقررات قانونی

۲- فارغ التحصیلان رشته حقوق، فقه و معارف اسلامی و سایر رشته های علوم انسانی با گرایش علوم اجتماعی و یا معادل آنها با داشتن سایر شرایط از اولویت برخوردارند.

ماده ۶- سمت های شغلی مانع از عضویت

اشخاص ذیل تا وقتی در سمت های شغلی خود هستند حق عضویت در شورا را ندارند.

الف- قضات و کارکنان اداری دادگستری

ب- اعضای نیروهای نظامی و انتظامی

ج- استانداران، فرمانداران، شهرداران، بخشداران، دهداران، رؤسای ادارات و معاونان آنها و مدیران و اعضای هیأت مدیره شرکت های دولتی.

د- وکلاء، کارشناسان رسمی دادگستری، سردفتران اسناد رسمی و دفتر یاران.

ماده ۷- حدود صلاحیت

۱- شورا در موارد ذیل صالح به رسیدگی می باشد:

۱- ۱- مذاکره به منظور ایجاد سازش بین طرفین در کلیه امور مدنی و همچنین امور جزایی که رسیدگی به آن منوط به شکایت شاکی خصوصی بوده و با گذشت وی تعقیب موقوف می گردد.

۱- ۲- حل و فصل دعاوی و شکایات مطروحه با رعایت مراتب ذیل:

الف: در امور حقوقی

۱- کلیه دعاوی راجع به اموال منقول، دیون، منافع، زیان ناشی از جرم، ضمان قهری در صورتی که خواسته دعوی بیش از مبلغ پنج میلیون (۵۰۰۰۰۰۰) نباشد.

۲- دعاوی خلع ید از اموال غیرمنقول، تخلیه اماکن مسکونی و دعاوی راجع به حقوق ارتفاقی از قبیل حق العبور، حق المجری، مزاحمت، همچنین ممانعت از حق و تصرف عدوانی در صورتی که اصل مالکیت محل اختلاف نباشد.

۳- الزام به انجام شروط و تعهدات راجع به معاملات و قراردادها در حدود صلاحیت در دعاوی مالی.

۴- مهر و موم، صورت برداری و تحریر ترکه.

۵- تأمین و حفظ دلائل و امارات.

۶- دعاوی مالی در صورت تراضی کتبی طرفین بدون رعایت حدنصاب.

ب: در امور کیفری

۱- مراقبت در حفظ آثار جرم و جلوگیری از فرار متهم در جرایم مشهود از طریق اعلام فوری به نزدیکترین مرجع قضایی یا مأموران انتظامی.

تبصره ۱- رسیدگی به اموری که به موجب قوانین در صلاحیت مراجع غیرقضایی بوده است کماکان به عهده همان مراجع است.

تبصره ۲- رسیدگی به پرونده هایی که قبل از تشکیل شورا در دادگاه ها مطرح شده است به عهده همان دادگاه هاست مگر آنکه طرفین ارجاع را به شورای حل اختلاف درخواست نمایند.

ماده ۸- شروع به رسیدگی

شورا به کلیه موارد موضوع صلاحیت خود در صورتی اقدام به رسیدگی می نماید که:

الف- درخواست یا شکایت به صورت کتبی و یا شفاهی مطرح شده باشد. موارد شفاهی در صورت مجلس درج می گردد.

ب- طرفین دعوا در حوزه شورا ساکن و یا اشتغال بکار داشته باشند مگر آنکه طرفین بر اقامه دعوی در محل سکونت و یا اشتغال یکی از آنها تراضی نمایند.

ج- اموال غیرمنقول، واقع در حوزه شورا باشد هر چند طرفین مقیم آن حوزه نباشند.

د- جرم در حوزه شورا به وقوع پیوسته باشد.

ماده ۹- جهات رد عضو

جهات رد عضو یا اعضای شورا جز در مواردی که طرفین با یکدیگر تراضی کرده باشند همان جهات رد دادرسان می باشد که در قانون آیین دادرسی ذکر شده و در صورت رد به جای عضو یا اعضای مردود عضو علی البدل جانشین خواهد شد.

ماده ۱۰- تشریفات رسیدگی و مجانی بودن اقدامات

۱- رسیدگی در شورا تابع تشریفات قانون آیین دادرسی نبوده و شورا به طریق مقتضی طرفین را دعوت نموده و اظهارات و مدافعات آنان را استماع و خلاصه ای از آن را صورت مجلس و به امضای اعضاء و طرفین می رساند.

۲- طرح شکایت یا دعوی، اعتراض و تجدید نظرخواهی و اجرای آراء در هر مرحله مجانی خواهد بود.

ماده ۱۱- انجام تحقیقات

شورا می تواند اقداماتی از قبیل معاینه و تحقیق محل را به یکی از اعضاء ارجاع و یا بر اساس ضرورت نظر کارشناسی را در خصوص موضوع تحصیل نماید.

ماده ۱۲- تکلیف ادارات و ضابطین دادگستری در همکاری

در مواردی که انجام وظایف و اجرای تصمیم شورا مستلزم همکاری مراجع دولتی یا عمومی و ضابطین دادگستری است، مراجع مذکور مکلف به همکاری بوده و در صورت تخلف حسب مورد مستوجب تعقیب کیفری، اداری و انتظامی می باشند.

ماده ۱۳- درخواست مشاور

- ۱- شورا در صورت نیاز به مشورت در هر یک از پرونده های مطروحه می تواند از رییس حوزه قضایی درخواست مشاور کند. رییس حوزه قضایی با لحاظ اهمیت موضوع حسب مورد یک نفر از قضات یا کارمندان اداری را به عنوان مشاور معرفی می نماید.
- ۲- مشاور مکلف است حداکثر ظرف یک هفته پس از ارجاع، نظر کتبی خود را به شورا اعلام نماید شورا با لحاظ نظر مشاور تصمیم مقتضی اتخاذ خواهد نمود.

ماده ۱۴- سعی در سازش

شورا مکلف است در کلیه اختلافات مرجوعه سعی و تلاش نماید تا موضوع به صورت سازش خاتمه یابد، در صورت حصول سازش، موضوع سازش و شرایط آن به ترتیبی که واقع شده در صورت مجلس نوشته و این صورت مجلس به امضای اعضای شورا و طرفین می رسد، مفاد سازشنامه که به ترتیب فوق تنظیم می شود نسبت به طرفین و وراثت و قائم مقام قانونی آنان نافذ و معتبر است و در صورت لزوم مانند احکام دادگاههای دادگستری به موقع اجراء گذاشته می شود.

ماده ۱۵- تعیین تکلیف پرونده های خارج از صلاحیت

در صورتی که شورا رسیدگی به موضوع مطروحه را در صلاحیت خود نداند در امور کیفری پرونده را جهت رسیدگی به مرجع صالح قضایی ارسال می دارد و در امور مدنی مراتب را به مدعی جهت طرح دعوا در دادگاه صالح ابلاغ و پرونده مطروحه در شورا را بایگانی می نماید.

ماده ۱۶- صدور رأی

- ۱- شورا پس از رسیدگی طبق نظر اکثریت اتخاذ تصمیم نموده و رأی خود را مستدل و موجه بصورت کتبی به طرفین ابلاغ می نماید.
- ۲- رأی شورا نباید مغایر با قوانین موجد حق باشد در غیر اینصورت فاقد اعتبار خواهد بود.

ماده ۱۷- اصلاح رأی

هرگاه در تنظیم و نوشتن رأی شورا، سهوقلم رخ دهد مانند حذف یا اضافه شدن کلمه ای و یا اشتباه در محاسبه، شورارأساً بادرخواست ذی نفع رأی را تصحیح می نماید، رأی تصحیحی به طرفین ابلاغ خواهد شد.

ماده ۱۸- اعتراض به رأی

- ۱- رأی شورا ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ به طرفین قابل تجدید نظرخواهی در دادگاه تجدیدنظر است مشروط بر اینکه اکثریت اعضای شورا با رسیدگی به اعتراض و تجدیدنظرخواهی موافق بوده و لزوم تجدیدنظرخواهی را درخواست نمایند در صورت تجدیدنظر رأی دادگاه قطعی است.
- ۲- آرای غیابی شورا ظرف مدت مذکور قابل واخواهی در همان شورا می باشد.

ماده ۱۹- اجرای آراء

آرای قطعی در امور مدنی به درخواست ذی نفع و به دستور رئیس شورا با صدور اخطار اجرایی به موقع اجراء گذاشته می شود. چنانچه با ابلاغ اخطار دایره اجرایی محکوم له ظرف ده روز حکم را اجراء ننماید پرونده جهت اقدام قانونی برای اجرای حکم به اجرای احکام دادگاه یا دادگستری محل تحویل می گردد و در امور کیفری در صورتی که محکوم علیه مایل به پرداخت جزای نقدی بود آن را به حسابی که شورا تعیین خواهد کرد به حساب دولت واریز و قبض سپرده آن را ضمیمه می نماید و در صورت امتناع پرونده جهت اقدامات اجرایی در امر کیفری به دادگاه یا دادگستری محل تحویل می گردد.

ماده ۲۰- رعایت مقررات داوری

در مواردی که شورا به عنوان داور مرضی الطرفین به منازعه و اختلاف رسیدگی می کند رعایت مقررات مربوط به داوری مذکور در موارد (۴۵۴) الی (۵۰۱) قانون آیین دادرسی دادگاه های عمومی و انقلاب در امور مدنی الزامی است.

ماده ۲۱- تأمین و تجهیز لوازم و امکانات

- ۱- محل تشکیل شورا با مشورت رئیس حوزه قضائی توسط فرمانداری تهیه و در اختیار شورا قرار خواهد گرفت.
- ۲- تأمین محل، تجهیزات و وسایل اولیه از امکانات موجود و کمک های مردمی، متناسب با مراجعات به عهده فرمانداری محل است.

ماده ۲۲- نظارت دادگستری

رئیس حوزه قضایی در حسن جریان امور شورای حوزه قضایی خود نظارت خواهد نمود و در صورت مشاهده بی نظمی یا تقصیر در انجام وظایفی که به عهده شورا محول گردیده و همچنین در صورتی که یک یا چند نفر از اعضاء به عللی قادر به انجام وظیفه نبوده و یا شرایط ادامه عضویت در شورا را از دست داده باشند مراتب را به هیأت مقرر در ماده ۴ این آیین نامه جهت اقدام لازم گزارش خواهد نمود.

ماده ۲۳- اداره کل امور شوراها

به منظور ایجاد هماهنگی و اعمال سیاست گذاری واحد در امور شوراها اداره کل امور شوراها حل اختلاف زیر نظر قوه قضاییه تشکیل می شود.

محمد رضا عارف

معاون اول رئیس جمهور